

Klagenemnda for miljøinformasjon

Klage på behandling av miljøinformasjon til behandling for Miljøinformasjonsnemnda.

Nemndsvedtak i saksnummer: 2006/01

Klager: Jøran Sten Pettersen
Ved Forbrukerrådet
Postboks 317
1702 Sarpsborg

Innklaget: Expert Bonus Skien
Kjørbeekkdalen 19
3735 Skien

Saken gjelder

Saken gjelder klage på Expert Bonus' behandling av krav om miljøinformasjon. Klager har etterspurt om produktet HP Pavilion ze 2216 bærbar pc inneholder flammehemmende stoffer som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse. Klager har også spurt om produktet inneholder kvikksølv og hvilke deler av produktet som inneholder asbest.

Bakgrunn

Forbrukerrådet utførte høsten 2005 en undersøkelse av hvordan forhandlere besvarer spørsmål med hjemmel i miljøinformasjonsloven og produktkontrollloven. Ansatte i Forbrukerrådet utga seg for å være forbrukere og stilte spørsmål muntlig i butikkene, og deretter skriftlig i brev.

Som svar på Jøran Sten Pettersens muntlige spørsmål i butikken fikk han utdelt en produktspesifikasjon av Expert Bonus.

Ved brev av 18. oktober 2005 gjentok Pettersen sin forespørsel til Expert Bonus.

Ved brev av 24. november sendte Expert Bonus et svar til Pettersen.

Ved brev av 13. desember 2005 sendte Jøran Sten Pettersen et nytt brev til Expert Bonus.

Ved brev av 2. februar 2006 klaget Forbrukerrådet bedriften inn for Nemnda og anførte at Expert Bonus ikke hadde besvart henvendelsen tilstrekkelig.

Ved brev av 28. februar 2006 sendte Nemnda underretning om klagen til Expert Bonus, med frist til å uttale seg om saken.

Innklaget har ikke gitt ytterligere kommentarer.

Klagers anførsler

Klager anfører at det ikke er gitt tilstrekkelig og konkret informasjon i forhold til det spørsmålet som er stilt om produktet. Da det fremgår av den oversendte informasjonen at produktet inneholder asbest, spør klager i oppfølgingsbrev av 13. desember hvor i produktet

asbesten befinner seg. Klager har selv innhentet generell informasjon om HPs miljøpolitikk på HPs hjemmeside.

Innklagedes anførsler

Klager har ingen konkrete anførsler til klagen, men oversender følgende opplysninger: ”mindre 0,1 %” og ”aspest mindre enn 0,1 %”, samt en internettsadresse til HPs hjemmeside.

Nemndas vurdering

1 Lovanvendelse

Klagerens spørsmål gjelder hvorvidt et produkt inneholder stoffer som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse, jf produktkontrollloven § 10 første ledd. Det er dermed produktkontrollovens regler som får anvendelse.

2 Partsforhold

Bakgrunnen for kravet om miljøinformasjon er en aksjon hvor ansatte i Forbrukerrådet som privatpersoner retter henvendelser til ulike virksomheter. Selve klagen ble inngitt av Forbrukerrådet. I brev av 22. februar 2006 til Klagenemnda ga privatpersonene som hadde etterspurt informasjonen i denne aksjonen sin fullmakt til at Forbrukerrådet forfølger saken. Forbrukerrådet opptrer dermed som fullmektig for Jøran Sten Pettersen, som er rett klager i klagesaken.

Nemnda vil bemerke at det er Forbrukerrådet som har initiert undersøkelsen, og ikke privatpersonen. Forbrukerrådet opptrer på denne måten under ”falsk flagg”, ved å utgi seg for å være en forbruker overfor virksomheten. Utgangspunktet må være at den som etterspør opplysninger opptrer åpent. Det nærmere innhold i plikten til å gi opplysninger kan etter omstendighetene variere med hvem som etterspør opplysninger. De som har plikter etter loven har dermed et rimelig krav på å vite hvem de forholder seg til. Unntak fra dette kan tenkes, men Nemnda ser ikke grunn til å gå nærmere inn på dette i nærværende sak. Selv om Nemnda etter dette i utgangspunktet er kritisk til den fremgangsmåte som er valgt, kan den likevel ikke se at fremgangsmåten i seg selv innebærer at klagen ikke kan behandles. Avvisning på dette grunnlag er heller ikke påstått av innklagede.

3 Foreligger det en informasjonsplikt?

For å falle inn under lovens virkeområde må den etterspurte informasjonen vedrøre komponenter eller egenskaper ved produktet som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse, jf. produktkontrollloven § 10, jf. § 1.

3.1 Hva er flammehemmere med helse- eller miljøskadelig virkning?¹

Klager har etterspurt innholdet av flammehemmere i produktet. Kjemiske flammehemmere har meget bred anvendelse og brukes i økende omfang i produkter og materialer for å forebygge og forhindre brann. Det finnes ulike typer flammehemmere; uorganiske og organiske fosfater med eller uten halogen, samt klorerte og bromerte organiske forbindelser. De ulike typene av flammehemmere har også ulik grad av helse- og miljøskadelige effekter. Enkelte flammehemmerne er klassifisert som miljøgifter som ikke brytes ned i miljøet, mens andre er akutt farlige, men forsvinner ved nedbrytning. Det kan også tenkes flammehemmere som verken har helse- eller miljøfarlige egenskaper.

---

¹ Kilde: SFT (<http://www.sft.no>)

Miljøgiften bromerte flammehemmere er i Norge blant de mest brukte av flammehemmere. Dette er betegnelsen på en gruppe bromerte organiske stoffer som har en hemmende effekt på flammer i organisk materiale. En stor andel brukes i plastmaterialer og de vanligste anvendelsesområdene er elektriske artikler, TV, PC, kopimaskiner, bygningsmaterialer og tekstiler. Anslagsvis 60 tonn brukes i norsk produksjon. Den totale mengden bromerte flammehemmere som omsettes i produkter i Norge, er anslått til å være ca. 300 tonn per år.

Mange bromerte flammehemmere har uønskede helse- og miljøvirkninger. Fordi de er meget stabile skjer det en spredning i miljøet, en akkumulering i næringskjeden, og en opphopning i sedimentene hvor det skjer en sakte nedbrytning. Derfor sammenlignes disse stoffene ofte med Persistente Organiske Pollutants (POP), som for eksempel PCB. En rekke undersøkelser har vist at bromerte flammehemmere finnes i stigende mengder i naturen og i mennesket.

Stoffene penta-, okta- og deka-BromDifenylEter (-BDE), TetraBromBisPhenol A (TBBPA) og HeksaBromCykloDodekan (HBCDD) utgjør den største andelen bromerte flammehemmere i bruk på verdensbasis. Det er dokumentert at stoffene penta-, okta- og deka-BDE har svært alvorlige miljø- og helsemessige egenskaper. TBBPA og HBCDD er de bromerte flammehemmerne som nå er mest i bruk i Norge. HBCDD er additiv, det vil si at de påføres produktene separat og tilsettes ikke i råvaren (reaktivt). Det er antatt at stoffer som er påført additivt normalt vil ha et større potensial for å lekke ut av produktene enn de som benyttes reaktivt. Reduksjon av bromerte flammehemmere brukt additivt bør derfor prioriteres. TBBPA brukes mest reaktivt, men også i en viss utstrekning additivt. Til tross for størst bruk reaktivt har man de senere årene også funnet TBBPA i blod hos mennesker. Stoffet lekker blant annet fra deponier. Nyere resultater viser utlekking fra plasten i kasserte EE-produkter. Disse stoffenes betenkelige miljø- og/eller helsemessige egenskaper er nå stadig bedre dokumentert. Det er imidlertid fortsatt behov for mer kunnskap om stoffenes effekter og skjebne i miljøet. SFT mener at det på grunn av stoffenes utstrakte bruk og spredning kan være grunn til å regulere bruk, selv om endelige konklusjoner fra risikovurderingene ikke er trukket.

3.2 Hva er asbest?²

Klager etterspør plassering av asbestkomponent i produktet HP Pavilion ze 2216 bærbar pc. Asbest er fellesbetegnelse på en gruppe krystallinske silikatmineraler med fiberstruktur som blant annet kan øke risikoen for kreft. Asbest har flere ettertraktede tekniske egenskaper. Asbest ble tidligere brukt mye som isolasjon og er også en type flammehemmende materiale.

I utgangspunktet vil det ikke medføre noen helserisiko for bruker av en pc at produktet inneholder asbest. Helsefare oppstår først når asbestfibere frigis og man puster dem inn, det vil si ved produksjon og destruksjon av pc.

Etter 1985 har det vært et generelt import- og bruksforbud i Norge. I henhold til produktforskriften³ § 2-22 er det forbudt å produsere, importere, eksportere og omsette asbestfibere eller produkter som tilsiktet er tilsatt asbestfibere.

---

² Kilde: SFT, Nasjonalt Folkehelseinstitutt (<http://www.fhi.no>) og Arbeidstilsynet (<http://www.arbeidstilsynet.no>)

³ "Forskrift om begrensning i bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier og andre produkter" (FOR-2004-06-01-922)

3.3 Hva er kvikksølv?⁴

Klager etterspør også om produktet inneholder kvikksølv. Kvikksølv er et grunnstoff som i naturen er sterkt bundet til sedimenter og organisk materiale. Kvikksølv damp og kvikksølvforbindelser, særlig organiske, er giftige. Kvikksølv klassifiseres som en miljøgift. Kvikksølv akkumulerer i organismer og oppkonsentreres i næringskjeden, og er derfor mest skadelig for dyr på toppen av næringskjeden. De mest alvorlige skadevirkninger av kvikksølv er skader på nervesystemet, nyreskader og kontaktallergi. Høye kvikksølvnivåer i mors blod kan gi fosterskader.

3.4 Vurdering

Utgangspunktet er at virksomheten må sannsynliggjøre at informasjonen som er etterspurt faller utenfor bedriftens informasjonsplikt etter produktkontrollen § 10. Det er ikke gjort forsøk på dette fra bedriftens side.

Det er stilt tre spørsmål til bedriften:

1) Inneholder produktet Compaq PRESM 2201 bærbar pc flammehemmende stoffer som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse?

Etter produktkontrollen § 10 bokstav a har enhver rett til informasjon om et produkt inneholder komponenter eller har egenskaper som innebærer at produktet kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse. Nemnda legger for sin del til grunn at de fleste flammehemmere kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse. Innholdet av disse stoffene i produktet gjør at produktet kan anses som helse eller miljøskadelig. Expert Bonus har derfor i utgangspunktet informasjonsplikt etter produktkontrollen dersom produktet inneholder flammehemmere som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse.

2) Inneholder det samme produktet kvikksølv?

Også når det gjelder kvikksølv legger Nemnda til grunn at stoffet kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse. Det foreligger derfor i utgangspunktet informasjonsplikt om hvorvidt produktet inneholder kvikksølv.

3) Hvilken del av produktet inneholder asbest?

Nemnda legger til grunn at stoffet asbest kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse. Loven gir etter sin ordlyd en rett til informasjon om innholdet eller egenskapene til produktet. Dette må også omfatte hvilken del av produktet som inneholder asbest. Det foreligger derfor en informasjonsplikt også på dette punkt.

4 Er informasjonsplikten oppfylt?

Produktkontrollen § 10 sjette ledd henviser til miljøinformasjonsloven § 18. Etter denne bestemmelsen kan informasjon utleveres på den måten som anses hensiktsmessig. Informasjon skal være dekkende og forståelig i forhold til informasjonsbehovet til den som ber om informasjon.

Innklagdes svar til klager består av generell informasjon om produktet, samt en henvisning til HPs hjemmeside, hvor det gis opplysninger om HPs generelle miljøpolitikk og at 700 av HPs produkter oppfyller en miljøstandard. Det går ikke frem hvorvidt det aktuelle produktet som

---

⁴ Kilde Miljøstatus i Norge (<http://www.miljostatus.no>)

klager etterspør oppfyller noen standard. Dette går heller ikke frem av produktbeskrivelsen. Expert Bonus oversender også et håndskrevet ark nedtegnet ”mindre 0,1 %” og ”aspest mindre enn 0,1%”. Det må antas at førstnevnte er et svar på klagers spørsmål en og to. Dette kan neppe sies å gi et forståelig svar på klagers spørsmål. Nemnda kan på dette grunnlag ikke se at innklagde har besvart noen av klagers spørsmål tilfredsstillende.

Informasjonen det spørres etter er informasjon som importør eller produsent plikter å ha kunnskap om etter produktkontrollloven § 3. Etter produktkontrollloven § 10 skal denne informasjonen gis videre til etterfølgende salgsledd.

Vedtak

Med hjemmel i lov om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser § 19 fattes følgende vedtak:

- Expert Bonus Skien pålegges innen 30 dager fra vedtakets dato å besvare klagers spørsmål om produktet HP Pavilion ze 2216 bærbar pc inneholder flammehemmende stoffer som kan medføre helseskade eller miljøforstyrrelse og om produktet inneholder kvikksølv. Expert Bonus Skien pålegges også å oppgi hvilken del av produktet som inneholder asbest.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages. Vedtaket regnes som særlig tvangsgrunnlag etter lov av 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse og midlertidig sikring (tvangsfullbyrdelsesloven) kapittel 13 og kan bringes inn for domstolene.

Oslo, 29. mai 2006

Mette Cecilie Greve
Nestleder

Håvard K. Sandnes

Eli Heiberg